

PEVNOST TEREZÍN

PEVNOST TEREZÍN

se od roku 2001 nachází na tzv. Indikativním seznamu ČR

SOUŘADNICE GPS

N 50°30'39" E 14°09'04"

OCHRANA

Městská památková rezervace od r. 1992
Národní kulturní památka Malá pevnost se hřbitovem od r. 1962
Ochranné pásmo národní kulturní památky od r. 1990

POPIS STATKU NAVRHOVANÉHO K ZÁPISU NA SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ UNESCO

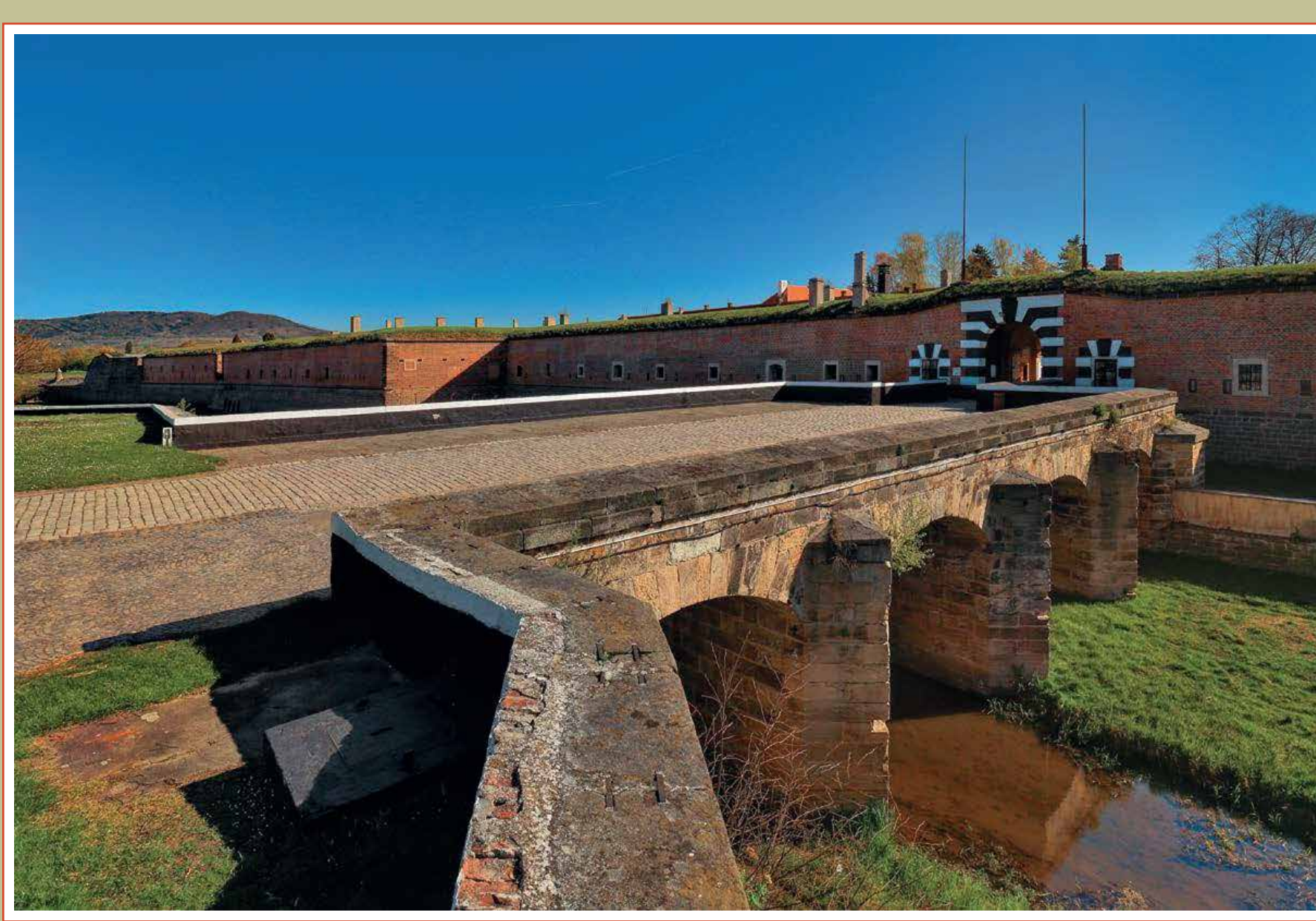
Pevnost Terezín byla založena roku 1780 během vlády Josefa II. a dostala jméno na počest jeho matky a císařovny Marie Terezie. Spolu s Terezinem vznikla ve východních Čechách ještě podobná pevnost Josefov (původně Ples). Obě pevnosti vznikly za účelem bránit přístupové cesty zejména před pruskými vojsky. Výstavba pevnosti byla finančně velmi nákladná, na její stavbě se podíleli tisíce dělníků a množství vojenských inženýrů a pevnostních odborníků. Kvůli výstavbě pevnosti bylo nutné zcela upravit okolí stavby. Původní řeka Ohře byla rozdělena na dvě koryta, Starou a Novou Ohři, které pevnost rozdělily na tři části. Na západním břehu Nové Ohře vzniklo samotné město, nebo také Hlavní pevnost. Na východním břehu Staré Ohře se nachází Malá pevnost a mezi nimi Horní a Dolní retranchment. Výstavba pevnosti byla dokončena v roce 1790, kdy byla po několika zkouškách uznána za bojeschopnou.

Pevnost se nadále rozvíjela až do 2. poloviny 19. století. Po poslední velké bitvě na území Čech v roce 1866 však bylo jasné, že pro obranný systém země již nemá význam a její statut pevnosti byl v roce 1888 zrušen.

To znamenalo zejména změnu v přístupu k obrannému systému pevnosti, který byl do té doby pravidelně udržován.

Po zrušení statutu pevnosti začalo docházet k různým stavebním zásahům a úpravám. Naštěstí ne tak zásadním a většina pevnosti se dochovala. I přes zrušení statutu pevnosti sloužil Terezín dál pro vojenské účely, a to jako vojenské posádkové město až do 90. let 20. století.

Jedna z kapitol historie pevnosti byla napsána nacistickým režimem, který pevnost využil pro nelidské zacházení. Hlavní pevnost se stala židovským ghettem a Malá pevnost sloužila jako věznice gestapa. Po válce se Malá pevnost stala připomínkou na válečné utrpení a vznikl zde Národní hřbitov. Do samotného města se vrátila československá vojenská posádka i obyvatelé. Během 2. poloviny 20. století trpěla pevnost po stavební stránce nejvíce. Nezájem o údržbu a modernizační zásahy společně s povodní v roce 2002 způsobily značné škody, které jsou do současnosti napraveny.

HODNOTA STATKU NAVRHOVANÉHO K ZÁPISU NA SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ UNESCO

Pevnost Terezín je urbanisticky a architektonicky jedinečně zachovaným pevnostním celkem s autentickým systémem opevnění a jedinečným zavodňovacím a odvodňovacím systémem. Vysoké míře dochování také dopomohla skutečnost, že pevnost nikdy nebyla zapojena do ostrého boje.

Díky tomu se uchovala celá řada prvků bastionového opevnění, podzemních minových galerií, vodní obranný systém a množství hodnotných objektů v samotném městě. Jako příklad lze uvést tzv. Wieserův dům, důstojnický pavilon, posádkové velitelství a mnoho dalších.

Pevnost Terezín s propracovanou kanalizační a komunikační sítí patřila ve své době k nejmodernějším městům v Evropě.

Společně s vodotechnickým a minovým systémem patří tyto sítě mezi klíčové hodnoty pevnosti.

Další významnou hodnotou pevnosti je její okolí, které bylo přetvořeno pro strategické potřeby pevnosti.

Pevnost Terezín byla v době vrcholného vývoje bastionového opevnění největší a nejdokonalejší bastionovou pevností, která ve světě nemá obdoby. Díky vysoké míře zachování a integritě celku tak paradoxně posloužila i nacistickému režimu.

Unikátnost pevnosti doplňuje také četné množství písemných a ikonografických pramenů z doby výstavby pevnosti a jejího následného vývoje, s jejichž pomocí je možné sledovat autenticitu a celistvost urbanistického díla i jeho částí.

